

Zitting 1977–1978

14 814 (R 1079)

Overeenkomst inzake de vaststelling van een stelsel van registratie van testamenten; Bazel, 16 mei 1972

Nr. 1

Ter griffies van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen: 30 september 1977. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of de Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen te kennen worden gegeven *uiterlijk op 30 oktober 1977*.

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 15 september 1977

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, alsook naar het eerste lid van artikel 24 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij de Engelse en de Franse tekst en de vertaling in het Nederlands over te leggen van de op 16 mei 1972 te Bazel tot stand gekomen Overeenkomst inzake de vaststelling van een stelsel van registratie van testamenten (Trb. 1972, 106).¹

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen is verzocht hogerge-noemde stukken op 30 september 1977 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen.

De Gevolmachtigde Minister van de Nederlandse Antillen is van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
M. van der Stoep

¹ Nedergelegd op de bibliotheek ter inzage van de leden.

TOELICHTENDE NOTA

De onderhavige, op 16 mei 1972 te Bazel tot stand gekomen, overeenkomst is in het kader van de Raad van Europa voorbereid. Bij de overeenkomst kunnen partij worden de lid-staten van de Raad van Europa, alsmede iedere staat die geen lid van die Raad is, doch alleen op uitnodiging van het Comité van Ministers.

Algemeen

Vele staten kennen geen centrale registratie van testamenten zoals die in Nederland door de Wet op het centraal testamentenregister is ingevoerd. Dit kan tot gevolg hebben, dat een testament niet wordt uitgevoerd omdat de erfgenamen van het bestaan van het testament en de plaats waar het is neergelegd onkundig zijn, en bij gebreke van een centrale instantie die hen kan inlichten ook onkundig blijven. Als de landen die intern wel registratiesystemen tot ontwikkeling hebben gebracht niet samenwerken, kan het voorkomen dat het testament van een onderdaan of inwoner van het ene land in het andere geregistreerd wordt zonder dat de administratie van het eerste land daarvan op de hoogte is. Daar deze toestand onbevredigend werd geacht, heeft het *Comité de coopération juridique* van de Raad van Europa (CCJ) de registratie van testamenten in zijn werkprogramma opgenomen en de bestudering aan een sub-commissie toevertrouwd. Deze commissie werd gemachtigd een ontwerp-conventie op te stellen.

Bij de besprekingen in de commissie, waaraan deskundigen van tien lidstaten, waaronder het Koninkrijk, en de vertegenwoordigers van de internationale organisatie van notarissen in landen met het zgn. «Latijnse notariaat» hebben deelgenomen, werd het nut van registratie van testamenten vrij algemeen erkend. Daarbij bleek echter tevens, dat een min of meer sluitend stelsel niet te verwezenlijken zou zijn in die landen, waarvan de wetgeving vanouds toelaat dat rechtsgeldig bij een onderhandse, dus niet bij een notaris of andere autoriteit officieel in bewaring gegeven akte, wordt getesteerd. In die landen zou het als een inbreuk op de testeervrijheid worden gevoeld, wanneer de erflater verplicht zou worden aan te melden dat hij een testament heeft gemaakt. Desondanks werd het als een belangrijke stap voorwaarts beschouwd, wanneer aan erflaters die hun testament geregistreerd willen zien hiertoe, althans in de staten die lid zijn van de Raad van Europa, in beginsel de gelegenheid zou worden geboden en voorts aan registratie in één land de mogelijkheid verbonden werd het testament ook in andere staten te doen inschrijven.

In de overeenkomst is rekening gehouden met de uiteenlopende wetgevingen en met de bezwaren waarop in verschillende landen verplichte registratie van alle testamenten zou kunnen stuiten. Een verplichting tot registratie is dan ook slechts geformuleerd ten aanzien van testamenten, die door notarissen of door andere daartoe bevoegde autoriteiten (bij voorbeeld consuls) zijn verleden of bij dezen officieel in bewaring zijn gegeven dan wel, voor zover het olografen betreft en de plaatselijke wet het toelaat, aan de zoëvengenoemden zonder authentieke akte van bewaargeving werden toevertrouwd (zie artikel 4). Zou in het laatste geval de erflater, hoewel hij van het bestaan van zijn testament al aan een derde heeft doen blijken, toch nog bezwaar hebben tegen registratie, dan kan hij zich hiertegen verzetten, tenzij de wet van de betrokken staat hem dit recht van verzet onthoudt (zie artikel 4, eerste lid, onder b).

De overeenkomst belet de staten niet om hun wetgeving zo in te richten, dat ook andere uiterste wilsbeschikkingen die niet onder artikel 4 vallen, worden geregistreerd (artikel 11) bij voorbeeld schenking van de gehele of gedeeltelijke nalatenschap bij huwelijkse voorwaarden. Indien de testateur er om vraagt, wordt een aangemeld testament ook in een andere door de overeenkomst gebonden staat geregistreerd (artikel 6, tweede lid).

De overeenkomst behelst in de artikelen 4–8 een aantal vereisten, waaraan de wetgeving van de staten die partij bij de overeenkomst willen worden ten minste zal moeten voldoen. Voor Nederland voldoet de Wet op het centraal testamentenregister en voor de Nederlandse Antillen de Landsverordening van 16 december 1918, Publ. bl. 1919, nr. 28, aan die vereisten; zij behoeven dus met het oog op de overeenkomst niet te worden gewijzigd.

Het ligt niet in de bedoeling voor het Koninkrijk gebruik te maken van de mogelijkheden geboden door de artikelen 5, tweede lid, en 7, derde lid. Wel dient voor het contact met het buitenland (zie de artikelen 3 en 6) een nationaal orgaan te worden aangewezen. Als zodanig zal het Nederlandse Ministerie van Justitie worden aangewezen. Aangezien in het onder dat departement ressorterende Centraal Testamentenregister sedert 1927 ook de inschrijvingen in het Nederlands-Antilliaanse testamentenregister worden opgenomen, kan het Ministerie van Justitie als nationaal orgaan van het Koninkrijk fungeren. De overeenkomst voorziet in de aanwijzing van slechts één zodanig orgaan voor elke verdragsstaat. De regering van de Nederlandse Antillen zal bevorderen, dat in de genoemde Verordening op het Testamentenregister een bepaling wordt opgenomen, welke voorschrijft dat het dubbel van het Antilliaanse Testamentenregister binnen een bepaalde tijd na het verstrijken van het jaar, waarin de testamenten zijn geregistreerd, naar het Nederlandse Ministerie van Justitie wordt gezonden. Dit is in overeenstemming met de huidige praktijk. Ten einde jegens de overige verdragspartijen te doen uitkomen, dat er in het Koninkrijk twee zelfstandige Testamentenregisters bestaan, waaruit inlichtingen zullen worden verstrekt, zal ter gelegenheid van de bekrachtiging van de overeenkomst de volgende verklaring worden afgelegd: «Als nationaal orgaan in de zin van artikel 3, lid 1, wordt voor het Koninkrijk aangewezen: Het Nederlandse Ministerie van Justitie te 's-Gravenhage. Dit Ministerie vervult de in dat artikellid bedoelde taken a) wat betreft het Nederlandse Testamentenregister; b) wat betreft het door het Ministerie gehouden dubbel van het Nederlands-Antilliaanse Testamentenregister».

Artikelen

De artikelen spreken voor zich zelf en behoeven na hetgeen hiervoor onder «Algemeen» is medegedeeld, niet stuk voor stuk te worden toegelicht.

In de artikelen 1 en 2 nemen de staten de verplichting op zich om in hun gebied op de wijze die hun het meest doelmatig zal voorkomen de registratie van testamenten te regelen (zie voor Nederland de Wet op het centraal testamentenregister).

Registratie zal niet mogen worden geweigerd omdat de testateur geen onderdaan is van of zijn werkelijk verblijf niet heeft in de staat, waar de registratie zou moeten plaatshebben (artikel 6, eerste lid). De registratie is echter onderworpen aan de algemene voorwaarde dat het testament gemaakt of in bewaring is gegeven in de staat, waar de registratie gevraagd wordt. Desgewenst kunnen de staten hun registers echter ook openstellen voor testamenten, die in het buitenland zonder medewerking van hun consuls zijn verleden of in bewaring gegeven (artikel 11). De door de overeenkomst geregelde samenwerking tussen de staten geschiedt kosteloos (artikel 9).

De aandacht zij nog gevestigd op artikel 10. In dit artikel wordt uitdrukkelijk geconstateerd, dat de overeenkomst zich niet inlaat met de vraag of een testament geldig is of niet. De staten blijven dus vrij om naar eigen inzicht regels te stellen omtrent de geldigheid van testamenten. Aan iedere staat wordt overgelaten op het niet-naleven van registratieverplichtingen de sancties (bij voorbeeld nietigheid of geldboete) te stellen, die hem goeddunken.

De artikelen 12–17 behelzen de gebruikelijke protocollaire bepalingen. De regering van de Nederlandse Antillen wenst, zoals uit het bovenstaande reeds blijkt, medegelding van de overeenkomst voor haar land. De overeenkomst is op 20 maart 1976 in werking getreden, na te zijn bekrachtigd door Cyprus, Frankrijk en Turkije. Nadien heeft België nog geratificeerd.

De Minister van Justitie,
W. F. de Gaay Fortman

De Minister van Buitenlandse Zaken,
M. van der Stoep